

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ruperti Abbat̄is Tvitiensis, Summi Disertissimi=|miq[ue]
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas minores, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. III. Adhuc vade, [et] dilige mulierem dilectam amico, [et] adulteram,
sicut diligit dominus filios Jsrahel, [et] ipsi respectant ad deos alienos, [et]
diligunt vinatia vuarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

eius. Cuius eius: Quæ fuit absq; misericordia. Hæc omnia faciendo quæ huc usq; pollicitus sum, lactando & ducendo eam in solitudine, loquendo ad cor eius & cætera peragendo, miserebor eius, & hæc est misericordia quam faciã illi, quæ fuit absq; misericordia. Iam supra hoc diximus, cuncta hæc q; hoc proluxæ promissionis capitulo sub relativiis pronomi- nibus cõtineantur, ab eo qd ait. Ecce ego lactabo eam: ista clausula cõpleri, q; fuit absq; mise- ricordia, atq; hic tandẽ designari, ad quã fiant promissiones huiusmodi, mira nõ solũ uerita- te, uerumetia elocutionis arte, ut nõ usquequaq; irascatur cõtra scripturã, quã seruari oportebat, illa, contra quã superius dictũ est: Voca nomen eius absq; misericordia. Putat nanq; ipsa, q; uocatur absq; misericordia, sibimet bona hæc promitti, & semetipsam esse de qua nunc dicitur, & miserebor eius q; fuit absq; misericordia. Verũ longe aliud est uocari uel esse absq; misericordia, atq; aliud fuisse absq; misericordia. Nã absq; misericordia uocat, & est domus carnalis Israhel, cui nõ addã (inquit) ultra misereri. Absq; misericordia uero fuit gentilitas, cuius nũc miseretur deus. Hoc manifestius liquet ex eo qd protinus addidit. Et dicã non populo meo, populus meus es tu, & ipse dicit, deus meus es tu. Iste nãq; populus gentilis est, cui Paulus apłus dicit. Qui eratis illo in tẽpore sine Christo, alienati à cõuersa- tione Israhel & hospites testamẽtorũ promissionis, spem nõ habẽtes, & sine deo in hoc mũ- do. Nũc autẽ in Chfo Iesu uos q aliquãdo eratis longe facti estis prope in sanguine Christi. Ephe. 2.

FINIS LIBRI PRIMI.

RVPERTI ABBATIS
TVITIENSIS IN OSEE PROPHTAM
COMMENTARIORVM LIBER II.

Vteriori loco, ubi dictum est, Et dixit dominus ad Osee: Vade sume tibi uxorem fornicariam, & fac filios fornicationum, meminimus: & nunc quoq; meminisse debemus, uersiculi longe inferius in hoc propheta scripti, cũ do- minus dicit: Et locutus sum prophetis, & ego uisionem multiplicauit: & in manu prophetarum assimilatus sum. Diximus dominum in manu prophe- tæ huius assimilatum, in eo uidelicet, q; semel & iterum, ac tertio accessit ad mulierem for- nicariam, & fecit filios fornicationum. Huic nanq; illud simile est, quod tertio dominus ac- cessit ad gentem Hebraicam. Primo, quando pepigit cœdus siue confirmauit testamẽtum cum Abraham. Secundo, quando legem dedit in monte Syna, post annos quadringen- tos & triginta. Tertio, quando propheticũ sermonem conscribendũ misit, qualem primus & scripsit, et cecinit Dauid. At uero à domo eiusdem Dauid scissæ sunt decem tribus post mortem Salomonis, et domũ eius secuta est sola tribus Iuda, et quæ contigua illi erat tribus Benjamin, sicq; de una domo Iacob duæ factæ sunt domus: altera domus Israhel, et altera domus Iuda: de quibus in isto cũ dixisset: Voca nomen eius absq; misericordia, continuo subiunxit: Quia nõ addam ultra misereri domui Israhel: sed obliuione obliuiscar eorum et domui Iuda miserebor. Istæ (ut alio iam loco diximus) duæ sunt mulieres, quarũ altera apud Ezechielẽ dicitur Oolla, altera Ooliba. Videamus igitur sequentia. Et dixit dominus ad me. L. Adhuc uade, & dilige mulierem dilectam amico, & adulteram, sicut diligit dominus filios Israhel, & ipsi respectant ad deos alienos, & diligunt uinatia uua- rum. Mulier ista ipsa est Ooliba, id est Hierusalem siue domus Iuda. Et quare hæc dicitur dilecta amico? Videlicet pro eo quod superius dixit, et domui Iuda miserebor. Ad dis- tinctionem domus Israhel, de qua dixit, quia non addam ultra misereri domui Isra- hel, sed obliuione obliuiscar eorum, ista dicitur dilecta amico. In quo misertus est domui Iuda: In eo nimirum quod cum domum Israhel transtulisset Salmanassar rex Assyriorũ, do- mum autem Iuda captiuasset rex Babylonis, domum quidem Iuda dominus soluit de car-

Osee, 12.

Gen. 15. 17.
Exo. 20.

Ezech. 23.
CAP. III.

4. Re. 17
Diligere uinacia.
Ezech. 23.
Can. 1.
 ptuitate poss. LXX. annos, domū autem Israhel non soluit, sed tenentur captiui in Aila & in Abor, iuxta fluiuium Gozam in ciuitatibus Mædoru. Translatus est (inquit scriptura) Israhel de terra sua in Assyrios, usq; in diē hāc. Dilecta ergo recte hęc dicit amico, q̄a parcius percussit hāc Oolibam, q̄ sororem eius Oollam. Prioris amicitia memor, imō propofiti sui, de quo mox dicendum est in presenti loco. Sed uide quomodo, cū dixisset mulierē dilectam amico, statim addidit, & adulteram, subauditur, sicut est & soror eius. Sequitur enim. Sicut diligit dominus filios Israhel, & ipsi respectant ad deos alienos, & diligunt uinacia uarū. Idem nanq; est, ac si dicat. Quia domus Iuda sic adultera est ut domus Israhel. Vtraq; em̄ cum diligeretur à dño, s̄pe respexit ad deos alienos, & dilexit uinacia uarum, id est eosdē deos, imō dæmones, qui uere tanq; uinacia uas sunt. Sicut em̄ tēpore uindictiæ pressis uuis, uinoq; in apotecis recondito, uinacia foras projiciuntur; sic habitis in sup̄nis iudicio, factaq; bonorū & malorū diuisione angelorū, boni in beatis mātionibus cōfirmati, mali aut foras proiecti sunt. Istos deos se esse mentientes ista mulier Oolibam dilexit, & ad eos respexit nō minus q̄ Oolla, id est domus Iuda nō minus q̄ domus Israhel. Hierusalem nō minus q̄ Samaria. Vnde in Ezechiele dñs cum dixisset de Oolla, id est de Samaria. Ipsi discooperuerūt ignominia eius, filios & filias eius tulerūt, & ipsam occiderūt gladio, continuo subiunxit. Quod cū uidisset soror eius Oolibam, plus q̄ illa insaniuit libidine, & fornicationē suā super fornicationem sororis suæ ad filios Assyriorū præbuit, impudētē ducib⁹ & magistratibus ad se ueniētibus indutis ueste uaria, equitibus qui uectabatur equis, & adulescentibus forma cunctis egregia. Præterea & aliter nūc usq; Iudæi fastidientes uinū, diligunt uinacia uarū: quia in omnibus uiuificantē fugientes spiritū, occidentē uilem & aridā sequuntur literam. Sed ad ordinē redeamus. Adhuc (inquit) uade, dilige mulierem dilectā amico & adulterā. Post q̄ ad illam Gomer filia Debellaim, ò tu Osee semel & iterum ac tertio accessisti, & illa totiens cōcepit & peperit, adhuc uade & dilige sororē eius similem adulteram. Et est sensus hic mysticus. Post illa tria, quæ iam dicta uel facta sunt, testamētum confirmatum cū Abraham, legem datam per Moſen in monte Syna, & sermonē propheticum à pluribus prophetis administratū & conscriptū: tandem ò saluator, fili dei, uerbum patris, ingrediere mundū ad saluandum genus humanū, & de domo (inquam) Iuda, de femine Dauid, de uirgine Maria homo factus nascere. Hoc nāq; erat mulierē illā diligere, imō & osculū illi dare. Iuxta quod bona pars, dilecta pars eiusdē per Salomonē dixit. Osculetur me osculo oris sui. Quod est dicere. Qui olim per figuras loquens uel apparet, testamētū uel fœdus cū Abraham pepigit: qui deinde in monte Syna legē dedit, & q̄ deinde prophetas misit, ipse iā ueniat & cōiungatur mihi per sacrosanctū mysteriū suæ incarnationis. Sequitur. Et fodi eam mihi. xv. argenteis, & choro ordei, & dimidio choro ordei. Et dixi ad eam. Dies multos expectabis me, non fornicaberis, & non eris coniuuncta viro. Sed & ego expectabo te, quia dies multos sedebunt filij Israhel sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine Ephorb, & sine Teraphim. Iſicut paulo ante, cū secundum multitudinē mulieris loqueretur dicendo, & ibat post amatores suos, &c. repente ad similitudinē uineæ transiuit, et dixit, et dabo ei uinitores eius ex eodem loco: ita & hic de similitudine mulieris, qua dixerat. Adhuc uade, dilige mulierē dilectam amico, repente ad similitudinem uineæ transiuit dicens, & fodi eam mihi. Ad proprietatem nanq; spectat uineæ quod dicit, fodi, pro quo uerbo in alia translatione scriptum est, & conduxit, quia magis hoc pertinere uisum est ad similitudinē uel proprietatem mulieris. ¶ Quid autē sibi uult hęc argenteos, quantitas numero. xv. itemq; chorus ordei et dimidius chorus ordei? Et quidē multa sunt quæ hinc potuere dici, uidelicet quindenariū argenteorum numerū ad. xv. lunā, qua die exierunt filij Israhel liberati ab Aegyptijs. Chorū autē ordei. et dimidiū chorū ordei, qui sunt simul. xlv. modij, ad. xlv. dies congrue referri, quibus egressi, peruenerunt ad montē Synai die. xlv. Qui em̄. xlv. die ad eū peruenerunt locū in quo legē acceperunt, bene. xlv. modijs ordei fuisse referuntur conducti. Nō quidē hunc sensum ab antiquioribus traditū tenuem arbitramur, sed q̄ ad saluatoris aduentū (sicut iam dictum est) præsens spectat locus, ex tunc em̄ sedent Iudæi sine rege et principe, secundum hæc eadem tempora literæ huius sacramentum enuciare conamur. ¶ Querentibus nobis ut inue

ut inueniamus, iuxta promissum dicentis: **Quærite & inuenietis, tandē illud occurrit, quia** neq; in argenteis neq; in ordeo quantitas ad binarium numerum peruenit, sed neq; in unitate remanet. **Esset unitas, si ita dixisset, & fodi eā mihi. x. argenteis.** Est em̄ denarius secunda unitas: item q; si dixisset, & choro ordei, neq; addidisset dimidio choro ordei, esset itidē unitas in quantitate pacti. **Excessit unitatem, nec tamen ad binarium peruenit, quia neq; uiginti sunt argentei, qui numerus binarius decenus est, neq; duo sunt chori ordei, qui binarius est singularis.** In utroq; limite, id est tam in deceno q̄ in singulari, unitas est & semis, & sicut iam dictū est in neutro ad binarium peruenit. Porro, absque binario uel minus q̄ in binario numero, coniugium non fit, neq; carnale, quod deus in initio coniunxit: neque spirituale, de quo ad hunc prophetam hic mysticus sermo fit, de quo Apostolus cū præmississet, & erunt duo in carne una, continuo subiunxit. **Sacramētum hoc magnū est, ego autē dico in Christo, & in ecclesia.** Quid igitur hoc sibi uult, quia neq; uiginti argenteis dixit, neq; duo bus choris ordei, qui numerus est coniugalis, sed utrobiq; & super unitatē ascendit, & tamē ad binarium nō peruenit: nisi quia mulier ista sic dilecta, cuius de carne Christus deus homo fieri dignatus est, & tanq̄ sponsus de thalamo suo processit, ad coniugiū eiusdē Christi non peruenit. **Sequitur, em̄. Et dixit ad eam. Dies multos expectabis me, non fornicaberis, & non eris uiro, sed & ego expectabo te.** Itaq; defectū coniugij significat hic defectus, tam deceni q̄ singularis binarij, & iccirco recte neq; unitas sola, neq; binarius totus est, quia gens illa, de qua Chrūs, ecclesiæ sponsus, natus est, neq; uirgo est, quippe q̄ iam adultera p̄senti loco dicta est, neque uxor aut cōiunx esse meret, q̄ sine uiro, q̄ filiū nō cōsistens, nec patrē habet. At cōtra, q̄ uirū hūc habet, q̄ sponsa dici meret & est, & uirgo est & coniunx, atq; iccirco quātitas argenteorū eius unitate & binario taxata est. Sic em̄ in Canticis habes. **Vinea fuit pacifico, in ea q̄ habet populos, tradidit eā custodibus, uir affert pro fructu eius mille argenteos.** Statimq; uir ipse, scilicet Chrūs dicit. **Vinea mea corā me est. Mille tui pacifici & ducenti his q̄ custodiūt fructus eius.** Millenarius quippe, sicut Abaciscix melius norunt, quarta unitas est. Eodē nāq; caractere, q̄ unus in singulari limite notat, trās lato in t̄ millenū limitē, mille significatur. **Ducētū uero in t̄ cēteno limite, eodē caractere significatur, q̄ in singulari duo p̄notant.** Igitur sicut illa neque uirgo, neque uiro iūcta est, & iccirco argentei eius neque decē sunt, neque uiginti, neque chorus unus, neque chorus ordei. Sic ecōtra, hæc et uirgo et cōiunx est, et iccirco argētei eius et mille sunt et ducenti. Præterea et hoc notandū, qd̄ illa et argentū accipit et ordeū: Hæc autē solūmodo argēteos. Quia habet quidē illa quipp̄ a argēti, id est sermōis sancti in lege et prophetis, et soli ordeo occidentis literæ incūbit. Hæc autē totū quod habet argentū est, neque em̄ ordeū literæ addēdit, sed solo uiuificātis spūs argēto delectat. Et dicit: **Eloquia dñi eloqa casta, argētū igne examinātū, probatum terræ, purgatū septuplum.** Dicitur ergo illi, quæ nō habet grām cōiugij. **Dies multos expectabis me, non fornicaberis, et non eris uiro.** Quid hoc sit, cōfestim exponitur his uerbis. **Quia dies multos sedebūt filiū Israhel sine rege, et sine principe, et sine Ephoth, et sine Teraphim.** Ecce hodie ueritatem huius prophetiæ completam uidem⁹ quia Iudæi ducti in omnes gentes captiui, sine rege, et sine principe sunt. Hoc nō fuit ante q̄ Chrūs ueniret, sed sicut p̄dixerat patriarcha Iacob, nō auferetur sceptrum de Iuda, et dux de scemore eius, donec ueniat q̄ mittendus est, usque ad eius aduentū, et si nō semper regē, semper tamē habuerūt principē ita ut duces et iudices de semetipsis haberēt, etiā cū in Babilone captiui essent. Nā ibi q̄que iudicia sua p̄ semetipsos exercuerūt. Exēpli ḡra, Susanna quidē cōdemnātes ut duceret ad mortē, sed reuersi ad iudiciū duos p̄sbyteros, q̄ falsum aduersus illā testimoniū dixerāt, iudicauerūt et interfecerūt. At ubi Chrūs uenit quē nō receperūt, iudices et p̄sides alienos habuerūt, et nō licuit eis iudicare uel p̄ semetipsos terminare iudiciū. Inde est quod cū diceret eis Pilatus de dño Iesu, accipite eū uos, et secundū legē uestrā iudicate. Responderūt, **Nobis nō licet interficere quenq̄.** Ex tunc sedent sine rege et sine principe, et multi dies sunt. Nā quia regem suū Christū non requirūt, nec regem nec principem de semetipsis habere digni sunt. Sedent et sine sacrificio et sine altari, quia perduto loco ubi templum et altare habebant, de quo illis in lege præcipiebatur, in loco quē elegerit dominus, imolabitis ei, et non in omni loco, nequa q̄ legales uictimas offerūt.

Myster. si huius
ius numeri.
Mat. 7.

Eph. 5.

Can. 8.

for. t̄ quartū
forte t̄ tertio

Psal. 11.

Ge. 49.

Dan. 13.

Ioh. 18.

Deu. 16.

COMMENT. RVPER. ABBA. LIB. II.

Ephoth. Teraphim Sedent & sine Ephoth & sine Teraphim. Ephoth proprie superhumeralis uocatur, sed hic pro omni uestimēto sacerdotali accipitur. Teraphim proprie appellantur figuræ & simula-
Ioh. 7 mulachra, sed hic pro omni ornāmēto sacerdotali positū est. Hæc oia Iudæi perdidērunt. Quō autē expectant Christū, uel quō illos Chrūs expectat? Dicit em̄. Dies multos expectabis me, nō fornicaberis, & nō eris uiro, sed & ego expectabo te. Nimirū male expectat, quia respuentes illū, qui iā uenit, aliū sibi pollicētur Messīā. Hinc ipse cū dixisset: Ego ueni in noīe patris mei, & nō accepistis me, subiunxit: Si alius uenerit in nomine suo, illū accipietis. Porro Chrūs illos bene expectat, uidelicet donec plenitudo gentiū introeat. Cæcitas (inquit Aplus) ex parte contigit in Israhel, donec plenitudo gentiū intraret, & sic omnis Israhel saluus fieret. Hoc ipsum est quod hic continuo subiungit. **Et post hæc reuertentur filij Israhel, & querent dominum deum suum, & Dauid regem suum, & pauebunt ad dominum, & ad bonum eius in nouissimo dierum.** Interea non fornicaberis (inquit) & non eris uiro. Hoc est, nec amatoribus turpiter te prostitues, nec mihi uiro legitimo coniungeris, à quo conducta es. Istis namq; diebus Israhel siue synagoga, neq; fornicatur publice cum Baal, siue cum uitalis aureis, sicut tunc faciebat: neq; uiro suo Christo est, ac perinde nec patrem Christi deū habet. Post istos dies, siue post hæc reuertentur (ut iam dictū est) quia cū plenitudo gentiū intrauerit, quærent dominū deum suum, & Dauid regē suum, id est, deū patrē & filium eius confitebuntur Iesum Christū. Et pauebunt (inquit) ad dominū, & ad bonū eius in nouissimo dierum. Duabus personis, scilicet patri & filio, tertiam addidit, id est spm̄ sanctū, dū præmisso, & quærent dominū deū suū, & Dauid regē suū, subiunxit, & pauebunt ad dominū. Pauebunt plane, id est ineffabiliter admirabuntur, attoniti pro magnitudine rei uel gaudij sui, uidelicet quomodo pauebat Thomas, quādo dicente sibi dño, Infer digitū tuum huc, & uide manus meas, & asser manū tuā, & mitte in latus meū, & noli esse incredulus, sed fidelis, Respondit, & dixit ei, Dominus meus & deus meus. Sicut em̄ Thomas cū cæteris discipulis illa die nō fuit, quando Iesus uenit, & dixit illis: Vidimus dominū, Non credit: post octo autē dies erat cū eis, & uenientem iterum Iesum, uidit & credidit: sic hodie Iudæi nobiscū non sunt, & dicētib; nobis, resurrexisse illū quē crucifixerūt, nō credunt: Post hæc autē nobiscū erunt, & cognoscent eū, & pauebūt ad bonū eius in nouissimo dierū. Sequitur. **Audite uerbum domini filij Israhel, quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim ueritas, & non est misericordia, & non est scientia dei in terra. Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit.** Postq; in capite libri (ut dignū erat) de Christo scripsit, mirā similitudinē siue parabolā adhibens de muliere, ad quā semel & iterū ac tertio iussus est accedere. Itemq; de muliere dilecta & adultera, quā iussus est adhuc diligere: nūc demū agit id, qd nō quidē primū, sed tamen bonū secundariū est in ordine officij prophetici, scilicet peccata redarguendo populi, in qbus tūc erat, & pro qbus tandē mereret proijci atq; dispendi. Sic Ezechiel quoq; in capite libri, id est in prioribus uisionibus longe post futura, p̄scripsit mysteria filij dei p̄ quatuor facies, hoīs, uitalis, leonis, atq; aquilæ uolantis: & tūc demū q̄ minora uel secundaria sunt, prophetauit uel scripsit, scilicet instantē captiuitatē populi in Babyloniā transmigraturi. Tu ergo (inquit) fili hoīs, fac tibi uasa transmigrationis, & transmigrabis per diē corā eis, &c. Ait itaq; q; Audite uerbū domini filij Israhel, quia iudiciū dño cū habitatoribus terræ. Filij Israhel, iam iam in captiuitatē ducendi, quibus non addet dñs ultra misereri, quibus dicit dominus, non populus meus uos, audite uerbū domini, audite & scitote: quia iudicio uobiscū agitur, quia uos nō sine causa patimini aut patiemini: sed multis causis p̄cedentibus. Audite & scitote uos, audiat & sciat orbis uniuersus, omnesq; generationes, tā p̄sentes q̄ futuræ, causas esse magnas, propter quas relinquamini absq; misericordia, propter quas dño uobiscū sit iudiciū sine misericordia. Quenā illæ sunt causæ? Ait. Nō est em̄ ueritas, & nō est misericordia, & nō est sciētia dei in terra, &c. Ante q̄ causas hm̄oi p̄tractemus, sciendū est, quia peccata populi illius non minora q̄ gentiū peccata percutit, & in sola Christi fide, per quā & Abrahā ante q̄ circumcidere, iustificatus est, iustificatiōe hæc prophetica ueritas cōstituit atq; repro-
mittit. Et ut totū prophetiæ corpus pluceat, iā dicimus, quæ septies ab hinc usque ad finem uo-

Futura Iudæorū cōuersio.

Ioh. 20

CAP. III.

Ezech. 12

Argumentū & summa, totiꝝ prophetiæ libri huius.